

JAMES' STRAPATSEN-GÖSTENDE

stratenplan Oostende

- START
- OPDRACHTEN
STRATENPLAN
- STOPPLAATS VOOR
OPDRACHTEN

Opdrachten bij het stratenplan

A Welke Oostendse schilder was de inspiratiebron voor dit beeld?

.....

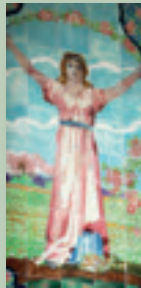

B Wie ben ik?

.....

C Architect Dujardin had een zwak voor vrouwelijk schoon. Wat is de naam van de villa's op nr. 83?

.....

D Naar welk groot gemaskerd carnavalsbal in het Kursaal verwijzen wij? Als je het niet weet, kijk dan even in de Vlaanderenstraat op nr. 43 vind je een hint!

.....

E Naar welk vermaak aan zee verwijst deze afbeelding?

.....

F Naar welk vermaak aan zee verwijst deze afbeelding?

.....

G Waarop vind je de naam van deze componist terug?

.....

H Welke dieren wijst de klok aan als het middernacht is?

.....

Bij het ontstaan van België was Oostende nog een sombere vestingstad aan zee. Ook Brussel moest nog een flinke groeischeut krijgen om tot de internationale uitstraling te komen, passend bij de hoofdstad van het nieuwe koninkrijk. Oostende's opmars tot een vermaard kuuroord en mondaine badplaats werd geduwd door de ontwikkeling van het spoorwegnet en de aanwezigheid van de koninklijke familie. Gedeeltelijk dankzij dezelfde impulsen groeide ook Brussel uit tot een respectabele hoofdstad.

Samen met de industriële revolutie kreeg je een nieuwe burgerij. Voor hen mocht het geld vloeien, het leven aangenaam zijn en de kunsten bloeien. Want in de 19de eeuw was toerisme en vrije tijdsbesteding enkel weggelegd voor de adel of rijke burgerij. Dit gold zowel voor Brussel als Oostende, waarvan de troeven enkel gesmaakt konden worden door die happy few.

De treinen brachten hen vlot naar plaatsen waar zij ten volle van hun vrije tijd konden genieten. En Oostende was zo'n plaats. De rijke burgerij die verpozing, plezier of genezing zocht aan zee, zou enorm bijdragen tot de ontwikkeling van het mondaine Oostende.

Oostende kent vele beroemde schilders, waaronder James Ensor. De grote kunstenaar heeft, vanaf de erkenning van zijn talent, mee gezorgd voor de grote culturele uitstraling van Oostende. Hij werd er in 1860 geboren en zou altijd gehecht blijven aan zijn geboortestad, al was het niet altijd op even positieve wijze. Oostende, of het Oostendse volk, wist niet altijd raad met de kunstenaar die nu het artistieke uithangbord is voor de stad.

Waar haalde de meester zijn inspiratie? Hij liet zich artistiek voeden door de zee, het winkeltje van zijn moeder dat een waar rariteitenkabinet was, en vooral door z'n eigen emoties, z'n innerlijke leefwereld, z'n angsten en manieën.

Kort geschetst groeide Ensor op in een land met een prille monarchie, waarin de Kerk verbeterd voor z'n invloed vocht, waarin een snelle industriële evolutie een tijd van sociale spanningen inluide, een land waarin Vlamingen en Walen al tegenover mekaar stonden. De politieke, sociaal-economische en etnische machtsverhoudingen in België zijn dan ook een steeds terugkerend thema in Ensors schilderijen.

Ensor was een man van extreme tegenstellingen, die reeds beginnen met de sociale verschillen tussen zijn ouders.

Op zijn zestiende ging Ensor naar de Academie van Oostende, een jaar later studeerde hij verder aan de Academie van Brussel (tussen 1877 en 1880). Hoewel die verandering hem bevrijdde uit de Oostendse kleinburgerlijke bekrompenheid, ergerde het droge onderwijs hem. Al na twee jaar gaf hij er de brui aan omdat hij vond dat hij er niets leerde. Na zijn terugkeer naar Oostende in 1880, bleef Brussel toch prominent in zijn leven aanwezig. Hij bezocht nog vaak de hoofdstad om met zijn vrienden nachtenlang van het ene literaire cabaret naar de andere kroeg te trekken, want op dat ogenblik was Brussel 'the place to be' voor jonge kunstenaars die nieuwe trends aftastten.

Ensor leerde in Brussel de familie Rousseau kennen. Bij hen kwam de Brusselse avant-garde over de vloer. Er werd veel gediscussieerd en deze omgeving stimuleerde Ensor enorm. Hier vonden zijn eigenzinnigheid, zijn kritische houding en zijn 'anarchistisch wezen' rijkelijk voedsel. In Brussel vond hij zielsverwanten. De vele impulsen van de grote stad nam hij gretig in zich op en waren van wezenlijk belang voor zijn ontwikkeling als kunstenaar.

Het maskermotief dat in de loop van de jaren 1880 steeds bepalender voor hem wordt, verschijnt voor de eerste keer in het werk 'De geërgerde maskers' (1883). In de jaren 1890 beeldde Ensor steeds meer skeletten af. De keuze voor dit motief ligt juist in Oostende - meer dan in andere steden - voor de hand, omdat vondsten van schedels en geraamtes er heel gewoon waren. Tijdens het vierjarig beleg van Oostende in de 17de eeuw door de Spanjaarden (Oostende was een geuzebolwerk) vielen er talloze doden. Ensor zou in zijn jeugd gezien hebben hoe een heel bataljon opgegraven werd.

Hoe goed Leopold II het met Oostende ook voor had, de nu wereldwijd beroemde Oostendse schilder James Ensor liep niet zo hoog op met de tweede koning van België. De ets 'Doctrinaire spijziging' (1889) toont Leopold II en vertegenwoordigers van leger, kerk en overheid gezamenlijk hurkend op een podium, terwijl zij een menigte van open monden op hun uitwerpselen trakteren. De ets toont hoe men 'schijt' op het volk. Het is een mooi voorbeeld van Ensors anarchistische visie, maar ook stipt hij de slaafsheid van het gewone volk aan. Het is er één uit een hele reeks, maar wanneer koning Albert I hem in 1929 benoemt tot baron, vernietigt Ensor direct nog alle beschikbare stukken van de 'Doctrinaire spijziging'.

Hoe smakelijk eten wel niet kan zijn, vertaalt James Ensor in zijn 'De oestereetster' (1882). Het is een dagelijks tafereel, badend in kleur, een feest voor het oog. Maar voor Ensor, dan pas eenentwintig jaar, is het de eerste confrontatie met vernietigende kritiek. Het weerspiegelt een soort gulzige levensvreugde van het gewone volk, en misschien daarom dat het in bepaalde kringen als heiligschennis overkwam.

De bokking, gerookte en gezouten haring - daarenboven eeuwenlang volksvoedsel nummer één - krijgt ook een plaats in Ensors werk. Op het schilderij 'Skeletten bekechten om een bokking' (1891) geeft hij zijn eigen rol als onbegrepen kunstenaar op satirische wijze weer: hij wordt door kunstcritici uiteengereten. 'Hareng-saur' (gerookte haring) klinkt hetzelfde als 'art-Ensor' (kunst-Ensor). Dit schilderij levert een indrukwekkend bewijs van Ensors verfrissende originaliteit. In het schilderij 'De gevaarlijke koks' (1896) wordt Ensors hoofd samen met een haring als 'tongstrelend' gerecht aan het gezelschap geoffreerd door de 'gevaarlijke kok' Octave Maus. De tweede gevaarlijke kok is de Brusselse advocaat Edmond Picard, ook een invloedrijke kracht binnen het Brusselse avant-gardisme. Op Ensors hoofd prijkt het kaartje 'art Ensor'.

Op 'De baden van Oostende' (ets - 1899), vereeuwigd James Ensor de badstad Oostende. We zien badwagens en baders zowel op het strand als in het water. Bovenop de badhokjes turen mannen met verrekijkers naar het vrouwelijk schoon in zee. De baders zelf - individueel of per twee - vormen afzonderlijke, vaak amusante tafereeltjes. Het geheel speelt zich vermoedelijk af op het Groot strand met standpunt op de Albert I-promenade, ten westen van het Casino-Kursaal.

De idee van de Erfgoedcel Brussel om het cultureel erfgoed van Brussel en Oostende met elkaar te linken en daarvoor Ensors leefwereld als leidraad te kiezen, resulteert in James' Strapatsen.

In Oostende staan de thema's vermaak en eetcultuur centraal, in Brussel kunst, politiek en maatschappij.

Stap mee in het cultureel erfgoed en Ensor's leefwereld!

Helaba! Welkom in Oostende!

Ik woon hier al lang, hoor, want ik ben een zeemeermin! Ik ben ook een windvaan. Kan je me vinden? Als je je met je gezicht naar 'Toerisme Oostende' draait en dan boven op het gebouw links op de hoek kijkt, kan je me zien! Heb je me nu gevonden?

Weet je, ik ben belangrijk voor Oostende, want ik hou mee het wapenschild van de stad vast. Maar euh..., ik doe dat niet alleen. Ik sta rechts, aan de linkerkant staat iemand die me helpt. Kan je op je zoektocht ontdekken wie met mij het wapenschild vasthoudt?

Speur dan goed en hou je ogen en oren wijd open!

Als je onderweg mijn helper vindt, dan kan je hem hier alvast opschrijven:

.....

Ela, 't got euver mie, è. 'k Zien dien beroemde James Ensor. 't Es môr da ge 't wit, è.

Ik ben niet de enige belangrijke persoon in Oostende! Nee, hoor. Lang geleden, in 1860, werd hier de kunstschilder James Ensor geboren. Hij is héél beroemd geworden én hij werd in 1929 baron. Hij was soms wel een rare kwiebus en hij had veel geheimen. Maar ik, en andere beelden, kunnen je veel vertellen en laten ontdekken over James Ensor. Wist je dat de Belgische radio in 1942 per ongeluk zijn dood bekend maakte? Hij vond die vergissing grappig. Hij ging met zwarte band zijn monument bezoeken en zei tegen een passant: 'Ik rouw om mij!'

Wil je nog meer weten? Oké, dan vertrekken we!

Parcours: we vertrekken op het Monacoplein, draai je met je rug naar het Casino-Kursaal en wandel de Leopold II-laan af tot je het onderstaande beeld tegenkomt.

Ik ben 'De Zee', mijn vader is de beeldhouwer George Grard. In Oostende geven ze me de bijnaam 'Dikke Matille'. Vind je me dik? Dat is omdat ik aan iedereen de weelderigheid en sensualiteit van de zee toon. Vroeger stond ik trouwens voor het Casino, dichterbij de zee; maar na meer dan 40 jaar hier liggen, ben ik eraan gewend geraakt.

Ensor heeft me nooit gekend, want hij stierf in 1949 en ik werd in '54 geboren. Maar ik weet wel iets over hem! Ensors vader was een Engelsman die in Oostende bekend stond als een mislukkeling en zatlap. Dat kwetste Ensor. Hij schilderde daarom vaak bizarre dronkenlappen en carnavalsvierders.

Langneus en Roodneus hebben teveel van m'n biertje, de 'Dikke Matille' gedronken. Nu moet Langneus kiezen: nog een 'Dikke Matille' met Roodneus, alleen nog een biertje drinken of naar huis gaan naar zijn boze vrouw. Welke weg brengt hem waar?

'k zien stiepelteëndroenke! *

wit je nog van wuffer parochie dat ziet? *

1
2
3

* hoe zat ben je eigenlijk?

* ik ben stiepelzat

Parcours: ga rechts het Leopoldpark in en zoek het onderstaande beeld. Tip: loop rechtdoor, niet over het brugje.

Grrââuw! Heb je me gemakkelijk gevonden? Goed zo, want ik heb heel wat vragen! Ik ben het oudste beeld van het park. Weet je wanneer, waarom en waarop ik hier geplaatst ben?

Wanneer?

Waarom?

Waarop?

Ik zoog m'n welpje en daarom ben ik al die jaren symbool voor de veilige moederschoot. Mooi, hé. Ensor bleef trouwens tot aan de dood van zijn mama bij haar wonen. Zijn atelier was op de zolder van het huis. Zij had er een winkeltje vol wonderlijke zaken, zoals maskers, schelpen, exotische prullen, souvenirs enz. Die dingen inspireerden hem.

Ensor heeft ook z'n standbeeld in het park. En ik kan me nog herinneren dat er verschillende voorwerpen op zijn sokkel zijn afgebeeld, maar ik weet niet meer welke. Kan je ze opschrijven en twee dingen bijtekenen die een schilder nog nodig heeft om een schilderij te maken?

1

2

3

4

tekening 1

tekening 2

Parcours: vervolg je weg door het park, ga langsheen de grote vijver tot je vier vrouwenhoofden in het water ziet opduiken.

Ik en mijn drie zusters zijn belangrijke toeschouwers in dit park. Weet je wie we zijn? We waren ooit een deel van een monument voor advocaten.

1

2

3

4

We staan hier nog niet lang, terwijl Leopold II het park al begon aan te leggen vanaf 1861! Hij wilde groene ruimtes in Oostende, zoals in voorname Britse badplaatsen. Mijn zus vindt het niet rechtvaardig dat toeristen vanaf 1862 gratis toegang tot het park kregen, terwijl Oostendenaars moesten betalen.

Wie mag er nu allemaal gratis binnen?

Wat kan je nu allemaal doen om je te amuseren?

.....

Vanaf 1885 kon je in het park naar concertjes luisteren. Waar?

.....

Als je het ijzersmeedwerk van dat paviljoentje goed bekijkt, zie je een detail dat naar muziek verwijst. Kan je het vinden? Wat is het?

.....

Parcours: verlaat het park via de L.Spilliaertstraat en wandel naar rechts richting de K.Janssenslaan. Daar sla je links af. Je steekt het Leopold I-plein over. Je gaat verder door de Warschaustraat, sla de 1ste rechts, de Chaletstraat, in. Volg links de Koningin Astridlaan. Achter het Koningspark sla je rechts af richting zeedijk. Daar vind je het monument van Leopold II. Vergeet de opdrachten A & B van het stratenplan niet!

't Is godgeklaagd. Iedereen loopt mij hier zo voorbij! Weten die dan niet wie ik ben en wat ik hier gerealiseerd heb? Kijk eens naar de parken! Kijk eens links en rechts van je! Oké, mijn vader installeerde hier al het koninklijke vakantieverblijf, maar in 1865, toen ik koning werd, werden de oude wallen van de stad gesloopt en zo werd Oostende heel sjiek. De rijkelui van over heel Europa amuseerden zich met grote stijl in de koninklijke badplaats.

1905 werd mijn topjaar! Met de 75ste verjaardag van België werden een aantal grote werken in Oostende bekroond: het Kursaal kreeg een grondige facelift, de Sint-Petrus-en-Sint-Pauluskerk werd samen met de nieuwe (onvoltooide) haveninstallaties ingewijd. Het eerste internationale schaaktornooi van Oostende vond plaats, 'one of the greatest chess events ever'. Jajaja, ik heb serieus mijn stempel op deze stad gedrukt. Zelfs na m'n dood eerde Oostende me nog, bekijk dit monument maar eens! Ze maakten zelfs één van de drie bogen dicht om me hier te kunnen plaatsen.

Weet je hoe de poort noemt waar ik voor sta?

1) de 2 Gapers

2) de 3 Gapers

3) de 4 Gapers

Maar die vlegel van een Ensor, die had geen respect voor mij (). Die schilderskwast had een vriend, Ernest Rousseau Jr., met wie hij in de duinen speelde. Soms gaf dit inspiratie voor zijn schilderijen. Hier zie je Rousseau Jr. en Ensor in een schaduwspel. Weet je wat ze in hun handen hebben?*

1) ratels

2) beenderen

3) katapulten

4) kniptangen

(* 'Doctrinaire Spijziging' (1889), is een tekening van Ensor waar hij Leopold II samen met hoogwaardigheidsbekleders van kerk, leger en overheid hurkend op een podium afbeeldt, terwijl zij een menigte met open monden op hun uitwerpselen tracteren.

In 1865 werd Oostende ontheven van zijn functie als vestingstad. Van dan af ontwikkelde de stad zich tot een sjeke badplaats met wereldfaam. Onder de welgestelde en bekende gasten bevonden zich de Duitse keizer Wilhelm II, Bismarck, de sjah van Perzië, de aartschertogin van Oostenrijk, maar ook beroemde schrijvers, artiesten, wetenschapslui, industriëlen, dandy's, prostituées, gigolo's,...

Parcours: (met je gezicht naar Leopold II) vervolg je weg links op de zeedijk.

Met miljarden hebben we hier altijd gelegen, wij, de zandkorreltjes van 't strand van Oostende. Wat hebben we hier niet allemaal beleefd en gehoord! Al die mensen die zich kwamen amuseren op het strand. In de zomer komen ze massaal naar hier voor het strandplezier. Vroeger ook al. Ensor heeft trouwens veel strandactiviteiten verwerkt in zijn schilderijen. Guitig als hij was, durfde hij natuurlijk serieus met de strandtoeristen spotten.

Als je weet wat ze in de belle époque (1885-1914) allemaal op het strand deden, kan je dan de juiste activiteiten en tekeningen omcirkelen?

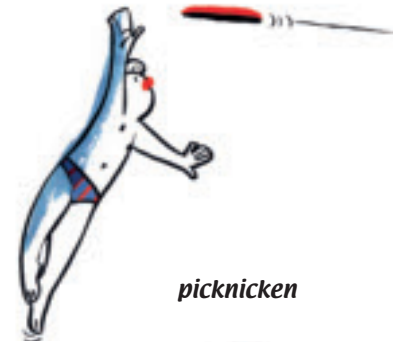
duinwandelingen

met de gocart rijden

frisbee

vliegeren

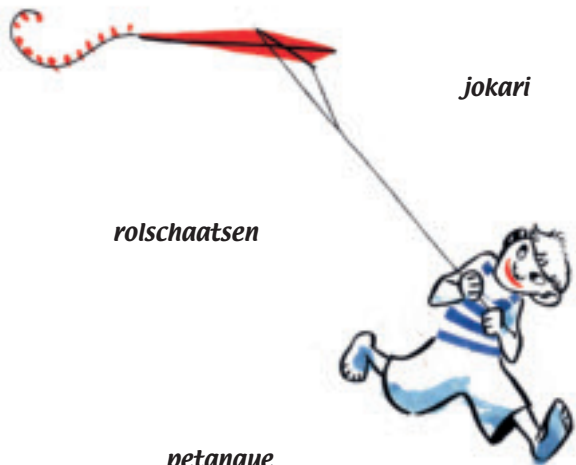
picknicken

hoelahoep

naakt zwemmen

met het strandhokje naar de zeerand

jokari

rolschaatsen

met papieren bootjes varen

elkaar begluren

petanque

tennis

pootje baden

zandkastelen bouwen

vrijen

Parcours: wandel verder op de Zeedijk en de Albert I promenade. Stop bij de Villa Maritza. Hier vind je de helper van de zeemeermin van p. 4 + opdracht C van het stratenplan!

Ik hang klaar om de pot ingedraaid te worden. Ik vind het een hele eer, want het is voor dit luxe-restaurant! Honderd jaar geleden stonden op de menukaarten soms meer dan 17 gangen! Eten en véél eten was een uiting van rijkdom. Hoe zou jij je voelen, als je vandaag 17 gangen zou eten?

.....

De Villa Maritza (1885) is nog één van de weinige overgebleven belle époque huizen op de dijk.

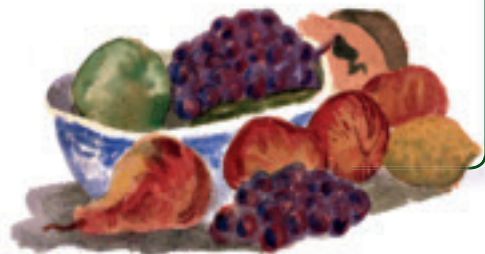
Oei, de kok had er zijn hoofd niet bij. Hij heeft alle ingrediënten door elkaar geklutst! Kan je het menu terug samenstellen op het menubord van p.13? En laat het je smaken!

in appelgelei, rode biet met balsamico
met witte chocolade-amandelsorbet en frambozensaus
wit van kabeljauw
met een fluweelzachte saus met brandnetel
praline van ganzenlever
Belgische aardbeien
tartaar van mosseltjes en granaat
rabarberwater en boontjes
gelakte hoeveduif
met lentegroentjes en kervelplukjes
navarin van babykreeft
met ui en erwtes op Franse wijze

Geïnteresseerd in enkele typische Oostendse gerechten?

Je kan er garnalkrokettes eten, een bij uitstek Oostends gerecht! Of mosselen op Oostendse wijze, met o.a. toevoegen van boter, sjalotten, selderstokjes, eierdooiers, room, gemalen kaas, witte wijn... Je kan ook de heerlijke Noordzeegarnaalsoep proeven of zeetong op Oostendse wijze.

Parcours: wandel verder tot je op het standpunt komt dat de fotograaf innam voor de afbeeldingen van het Casino-Kursaal op p.14 & 15. Hier vind je opdracht D van het stratenplan, in de Vlaanderenstraat 43 is er nog een tip!

Een vraagje: wat deed men 100 jaar geleden niet in het Kursaal?

- A) gokken en kansspelen
- B) samenkomstplaats om gezien te worden
- C) lekker eten in een gastronomisch restaurant
- D) kuren in baden van zeewater
- E) lezen in de leeszaal
- F) feest vieren en dansen
- G) concerten bijwonen
- H) bidden in de kapel

Hej, wij zijn de dansende golven! Toepasselijk hè, hier voor het Kursaal en vlak bij de zee.

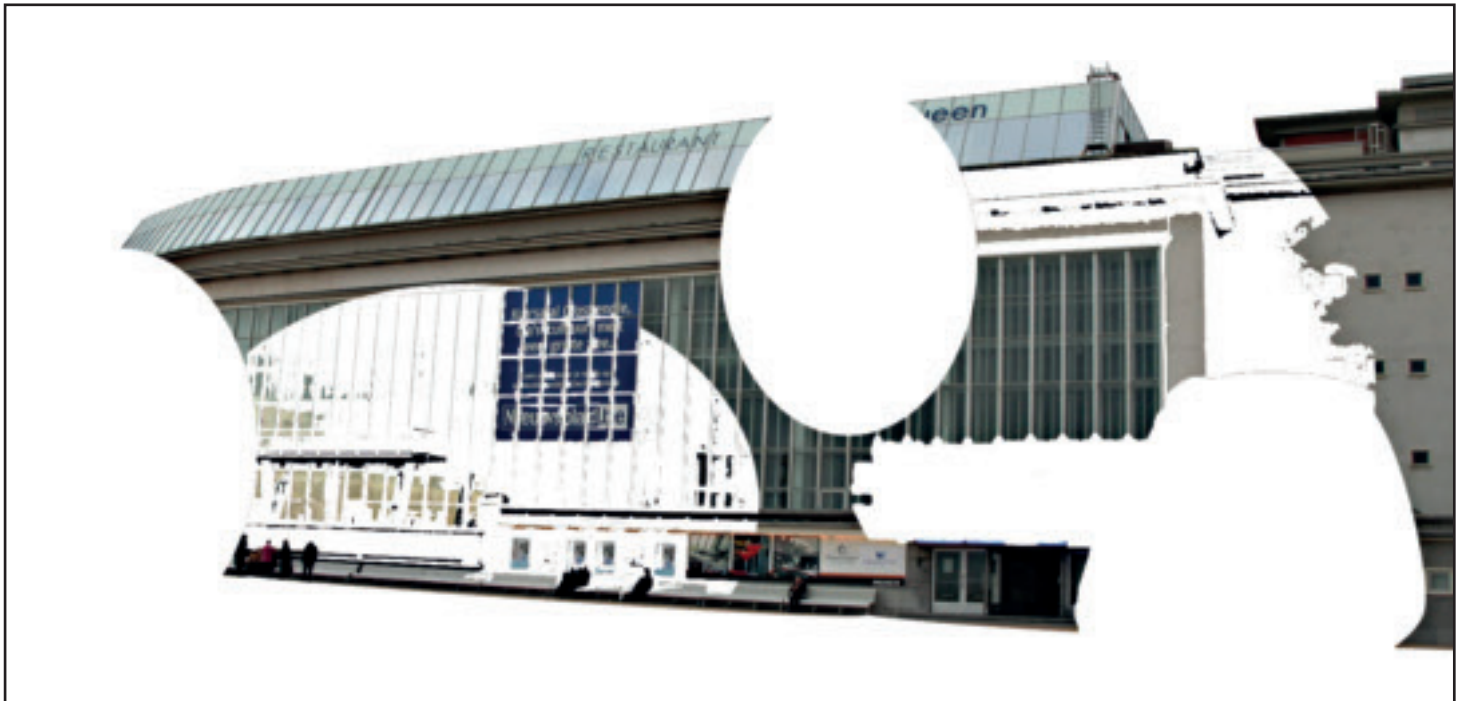
Het eerste Kursaal was een houten paviljoen. Na tal van veranderingen had het in 1906 één van de meest feeërieke, sprookjesachtige interieurs in Europa. Het werd een ontmoetingsplaats bij uitstek voor begoede badgasten.

Tijdens WO II werd het Kursaal afgebroken om plaats te maken voor een militair strategische uitkijkpost op zee, deel van de Atlantikwall.

Het huidige Casino-Kursaal is een ontwerp van de Antwerpse architect Léon Stijnen. Voor de jaren 1950 was het een heel modern gebouw. De Oostendenaars hadden een haat-liefde verhouding ten opzichte van dit nieuwe, koele en strakke gebouw. Na jaren van verwaarlozing is het nu terug het kloppende, culturele hart van Oostende, een plaats van vermaak met allure zowel voor toeristen als voor de plaatselijke bevolking.

Wat kan je doen in 'Ostend Queen'?

Kan je de foto zodanig bijtekenen dat het Casino terug in ere is hersteld?

In het huidige Casino-Kursaal valt heel wat te beleven in de verschillende binnenruimtes.

Kan je de juiste ruimte met de juiste activiteit verbinden?

- 1) Oostend Queen
- 2) Lounge Bar
- 3) Coffee House
- 4) OK Eat-in & Take-out
- 5) Erehal
- 6) Auditorium
- 7) Delvauxzaal
- 8) Casino
- 9) Meeting Center

- A) concerten, shows, 'Bal du Rat Mort'
- B) veredeld visfastfood restaurant voor jongeren
- C) polyvalente ruimte voor o.a. recepties, bals & modeshows
- D) zakenlunches, vergaderingen
- E) visbrasserie met fijne keuken & typisch Oostendse gerechten
- F) kansspelen
- G) meetings, congressen, banketten, concerten
- H) lichte maaltijd, hartig ontbijt of kop koffie
- I) cocktailbar overdag, nightclub 's avonds

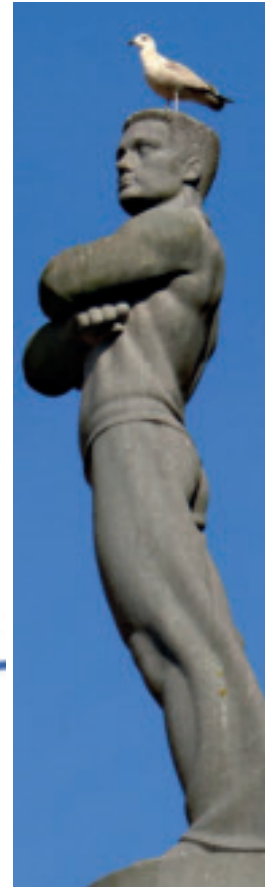
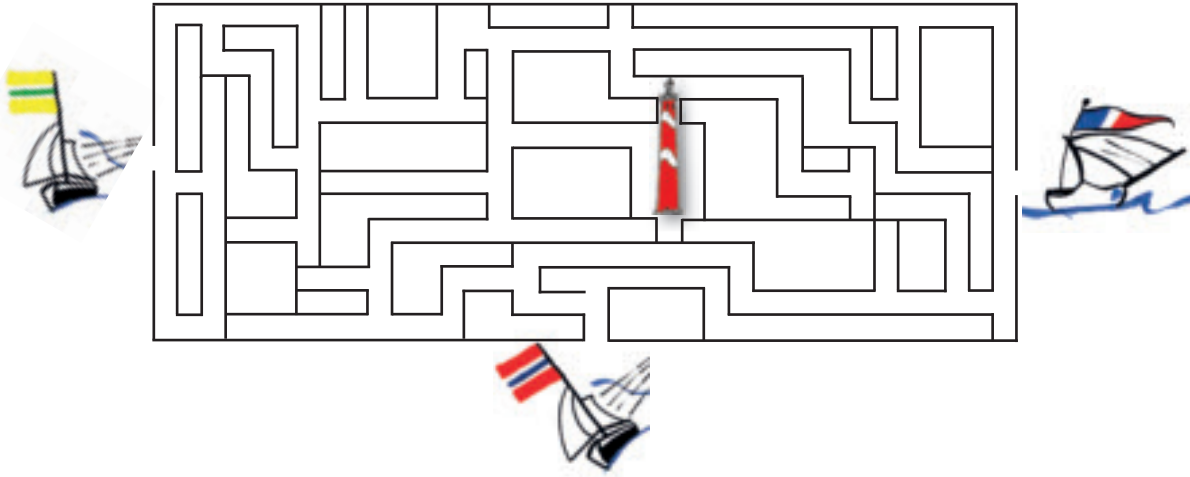
Spring gerust even binnen om een kijkje te nemen, of verwen jezelf met een natje en een droogje!

Parcours: wandel verder over de Albert I-promenade tot je op het Zeeheldenplein komt. Hier vind je opdrachten E & F van het stratenplan!

Sinds 1953 sta ik stoer en uitdagend naar de zee te kijken. Ik, net als mijn maat beneden, ben een matroos. Wij gedenken iedereen die op zee is omgekomen. Maar kijk nu die meeuw op m'n hoofd! Bspottelijk! Net zo bspottelijk als de Oostendenaars ons noemen. Hoe noemen ze ons, denk je, als je mijn maat beter bekijkt?

.....
Ensor werd, net als ik, nooit moe van de zee. Hoe hij haar bejubelde, schilderde en bezong! Hij aanbad haar als een vrouw! Hij wandelde veel op de dijk en zag hoe de vissers de haven binnenvoeren. Maar de zee geeft en neemt. Daarom is mijn makker wat bedroefd. Op onze plaats stond vroeger een vuurtoren om schepen veilig de haven binnen te loodsen.

Langs welke wegen geraken de schepen veilig bij de vuurtoren?

Ensor schilderde vaak de zee, het strand en mensen op het strand. Hij schilderde echter ook stillevens met o.a. vissen, schelpen en zeevruchten. Ik kom eigenlijk vanuit zo'n stilleven! Ik ben een rog.

Hier op de Vistrap wordt bijna elke dag tot 18 uur verse Noordzeevis verkocht die in de vroege morgen via de vismijn wordt aangevoerd. Veel Oostendenaars komen zich hier bevoorraden.

De Vistrap is ontstaan door de uitbouw van de haven, een dikke 100 jaar geleden. Dat was toen een trap die rechtstreeks naar de aanmerende boten leidde. Omdat de schippers hier de vis verkochten die ze zelf niet nodig hadden, werd deze plaats al snel de 'Vistrap' genoemd.

Als je de naam van de afgebeelde vissen en zeevruchten niet kan invullen, durf je dat dan te vragen aan de visverkopers?

1..... 2..... 3..... 4.....

Parcours: tegenover de ingang van de Vistrap vind je het onderstaande beeld, daarna steek je de Visserskaai over en ga je links naar het Vissersplein.

Hallo, ik ben Lucy Loes. Ik was zangeres van volksliederen en ik ben de ongekroonde koningin van Oostende. Geamuseerd dat we ons hebben! Ik kan je vertellen dat onze Ensor wel van muziek hield, maar neerkeek op die van 'Aan het conservatorium'* met hun snot, tranen en kwijl en waarvan hij vond dat je je oren bijna moest toestoppen; of de 'tragische muzikanten'*! Hijzelf leefde zich uit op zijn harmonium, een soort piano. Bijna iedereen die hem kwam bezoeken moest willens nillens naar zijn spel luisteren. En sommige bezoekers waren ontsteld omdat er zoveel spot in doorklonk.

Kan je onderstaande woorden verbinden met de juiste figuren rechts?

contrabas
harmonium
harp
trom
partituurhouder

Het Vissersplein is een gezellig plein met een gedeelte in de vorm van een amfiteater. Je hebt er het beeld 'de Eeuwige toeschouwer', klaterende waterpartijen en een aantal cafeetjes met gezellige zonneterasjes.

* Ensors schilderijen 'Aan het Conservatorium', 1902; 'De musicerende dieren' of 'De tragische muzikanten', 1891

Parcours: loop de Kadzandstraat door naar de St.Fransiscusstraat, draai rechts en dan onmiddellijk links de Dwarsstraat in. Zo kom je op de Groentemarkt. Die steek je over, je draait links de Breidelstraat in; zo kom je op het Wapenplein. Hier vind je opdrachten G & H van het stratenplan!

Mmm, gezellig iets drinken op een terras! 't Leven kan toch heerlijk zijn! Wist je dat de muziekkiosk al sinds 1895 hier op het Wapenplein staat?

Tot in de jaren zestig werd hier elk jaar een zomers muziekfestival ingericht.

Fanfares en muziekharmoneën kwamen van binnen- en buitenland de toeristen vermaken met hun concerten.

Aha, en Ensor zijn stamcafé, de Falstaff, was hier ook. Hij was er een bezienswaardigheid, de paljas van de herberg.

Voor men op dit plein het Feest- en Kultuurpaleis bouwde, stond hier het stadhuis van Oostende. Maar het werd ook voor andere doeleinden gebruikt. In de 19de eeuw werden enkele zalen ingericht als casino. Er was een bibliotheek en er werden veel voorname bals georganiseerd.

Kan je ontdekken wie de eerste belangrijke bezoekers waren van het Feest- en Kultuurpaleis?

.....

In 1958, toen het paleis werd ingehuldigd, ging er in Brussel een heel groot en belangrijk evenement door. Het Atomium werd er speciaal voor gebouwd. Weet je welk evenement?

.....

Parcours: sla rechts de Vlaanderenstraat in. Misschien kan je na enkele tientallen meter links even de James Ensor Galerij binnenwippen; vervolg dan je weg door de Vlaanderenstraat tot je rechts het Ensorhuis ziet.

In dit huis heb ik vanaf 1917 tot mijn dood gewoond. Mijn spulletjes staan nog altijd tentoongesteld, dus als je wil, kan je in het huis nog een beetje opsnuiven hoe ik leefde. Tot 1917 leefde ik op de hoek van de Vlaanderenstraat met de Van Iseghemlaan. Daar maakte ik op m'n zolderatelier m'n belangrijkste werken.

Wist je dat mijn schilderij 'De Intocht van Christus te Brussel' zo groot was dat ik het niet in z'n geheel kon zien terwijl ik eraan werkte? Toen ik naar hier verhuisde liet ik het inlijsten en hing het boven mijn harmonium in m'n werkplaats-salon. Dat was op de verdieping waar je de hoge ramen en het balkon ziet. En kijk eens op de gedenkplaat hoe voornaam ik was!

Hier zie je mij met mijn vriend, Ernest Rousseau Jr. We deden vaak leuke en gekke dingen samen. Ernest werd dan door zijn vader vermaand voor zijn uitpattingen en geldverkwisting. Dat stemde hem soms droevig. Hier spelen we samen 'de kei uit de kop snijden'. In de middeleeuwen verwijderde een kwakzalver een kei uit iemands hoofd. Grote schilders uit het verleden hebben dat weergegeven en ik heb ons spelletje ook in een schilderij verwerkt.

Weet je trouwens wat het betekent, 'de kei uit de kop snijden'?

- A) kasseien of kinderkopjes mooi afvlakken
- B) iets dat rammelt herstellen
- C) een nepoperatie om iemand van zijn dwaasheid te verlossen

Parcours: ga nu op je passen terug, tot je aan de Langestraat komt. Die draai je rechts in. Nadat je je opdrachten gedaan hebt draai je links de Madridstraat in.

Ik ben een Griekse god. Heb je me gevonden? Voor het plezier heb ik een maagd geschaakt. De meeste mensen vonden zo'n vertier maar niks. Wat Ensor ervan zou gedacht hebben, weet ik niet. Die deed wel graag mee aan verkleedpartijen en discussies.

Vandaag heb je nog andere soorten van vermaak hier in de Langestraat. Kan je bij elke foto schrijven wat je er kan doen?

R
I
A
L
T
O

.....

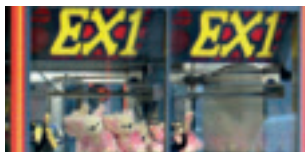
Turkse Specialiteit

.....

.....

.....

Deze gevel vind je in de Madridstraat. Waaraan doet de gevelbeweging je denken?

.....

Wat is het huisnummer?

.....

Welke naam heeft het pand?

.....

Wie is de architect?

.....

“Oostende, aards en zeeparadijs, Oostende, maagd van zout en zoet water, ik draag jou in de beeldkapellen van mijn dromen. Oostende, koningin van Opalië, gekleed in regenboogkleuren, blij zuiver en mooi in onze ogen. Potjandorie, zou de jonge hoffelijke koning met mij tot onze gouvernante Isabella zeggen, sommige huizen van je sjieke buurten worden met smaakloze kleuren besmeurd; ze stellen schaamteloos onpersoonlijk ultramarijn tentoon, potkleurig vermiljoen, borstelig indigo, kalk-met-melk-bruin, anglicaans rood en zweetgeel; onverteerbare kleuren horen niet thuis op dit soort plaatsen...”

uit 'Toespraak door de heer baron Ensor'

Ik heb in mijn bezit een brief van Ensor die bewijst dat hij België heeft verlaten en niet alleen voor een fietstochtje door Zeeland. De brief is gericht aan zijn vertrouweling Emma Lambotte en is verzonden vanuit Guadalupe, Mexico; datum van afstempeling: 13 november 1905. Op de plaats van de afzender staat een pentekening van een sigaarrokend doodshoofd met ezelsoren. De brief, in het Frans opgesteld, is geschreven op rouwpapier, wat aantoont dat de meester is ingegaan op het verzoek van Emma Lambotte om haar niet meer 'op van die akelige briefkaartjes' te schrijven. Ik lees u graag mijn vertaling voor. Excuses voor mijn stem, het is gisteren wat uit de hand gelopen.

Mijn lieve Emmaatje, mijn mondjesmaatje, mijn Brussels kattedwaadje,

Ik ben eindelijk aangekomen in mijn droom! Hoelang heb ik als Medusa op mijn visserssloep rondgedobberd zonder kompas, zonder wind in de zeilen omringd door vette haaien. Maar kijk: waar een wil is, is een wegversperring. Ik heb het verkwist-en-kwast-en-kwekkend kunstenaarseiland de rug toegekeerd en eindelijk voet aan wal gezet tussen de Indianen en de dansende doodskoppen... Het was thuiskomen, mijn zwarte zeemeermin, thuiskomen als een octopus om al dat leven te omarmen.

Ge weet dat ik van nature geen danser ben, maar op deze gezegende grond kan ik niet stil blijven staan. Mijn botten en beenderen bengelen tot in de donkerpaarse uren de worm van de mescal door mijn slokdarm glijdt en aan mijn ingewanden begint te knabbelen om mij achter te laten als een krik-krak-krak-karkas dat zich 's anderendaags uitrekt en opspant gelijk een schilderdoek. In dit goddelijke novemberlicht ben ik zelf het schilderij, lieve Emma; hier geen ezel die op de schilder wacht, hier geen noten op het gebalk van de componist! Nee Emmaatje, chocolaatje, goudbrokaatje, in Mexico glinstert en zingt het zoete leven zelf.

*Ik heb samen met José Posada ⁽¹⁾ de dag van de doden gevierd; het brood van de dood doorge-
spoeld met tequila en mescal. De hele stad stroomde over van zinnentuimelende bloemen gelijk
schilderspaletten en skeletten met toeterende trompetten: ik heb een geraamte van gekleurd
suiker naar binnen gespeeld! Ni Dieu, ni maître, Emma, niet op mijn knieën in het zand bijtend
omringd door zondagsschilders en viswijven zal ik naar de eeuwige jachtvelden vertrekken, maar
staande vóór de Belgische troep, als de Maagd van Guadalupe ⁽²⁾. Godzijdank stroomt in mij
vreemd bloed, meer dan rood en geel en zwart en de paarlemoeren zee van Oostende. Ik ben hier
omdat ik hier moet zijn en omdat ik hier al geweest ben. Ach wat mis ik u en mijn Oostende, maar
terugkeren kan ik niet, want mijn Oostende is naar de filistijnen, gezonken als de Hilda ⁽³⁾ waarover
men hier ook in de kranten schrijft tussen de tekeningen van Posada. En gij, Emma Lambotte, gij
danst waar ik dans.*

*En dansen doe ik, verlost van het Belgische blok aan mijn been, verlost van de vileine volksverlak-
kerij en de muilende ministers. En als ik de leeuwenklauwen en de hanenpoten in mijn nek voel,
meng ik de driekleur met het kaakbeen van een chihuahua en veeg ik mijn voeten aan haar doek!
Dans de Dans van de Kleine Oude Mannetjes ⁽⁴⁾ en maak soep van de protserige penselen, draai
saucissen van de impressionisten, de kubieke realisten en de gatlikkende schoonheidsspecialisten,
eet hun ballen in tomatensaus, hun billen in de look: de zelfvoldaanheid van de snoever duurt zo-
lang tot de kikker zichzelf opblaast!*

je wakkere James

¹ Mexicaans illustrator, bekend van skeletten gekleed in verschillende kostuums.

² In de winter van 1531 zou Onze-Lieve-Vrouw van Guadalupe verschenen zijn aan de bekeerde Azteek Juan Diego Cuauhtlatoatzin. In 1929 ontdekte fotograaf Alfonso Marcue een duidelijke afbeelding van een man met baard in het rechteroog van een schilderij van de Maagd van Guadalupe. Volgens ons gaat het om James Ensor.

³ Op 18 november 1905 zinkt de Britse pakketboot Hilda in Het Kanaal, 123 opvarenden komen om het leven.

⁴ Dans uit de staat Michoacán, uitgevoerd door jonge mannen, verkleed als gerimpelde oude mannetjes, steunend op een wandelstok.

Oostende

De maskers van de binnenlanden
vallen, stormwind etst de wangen,
zon en regen, zand en mist en
alles riekt hier, naar de diepte.

Wat men echt is,
trekt men als graten uit zichzelf tevoorschijn
en traag verschijnt de tronie van het dier.

Bleek kruipt het vlees uit duisternissen
van textiel tevoorschijn.

Weg waait het hemd, fatsoenlijk hoedje.

Gulzig het oog:
de naaktheid van elk strand,
het scheermes van een einder
schuimt en lokt.

Men weet de botte tandenrij van torens
achter zich, de spleten tussen de gordijnen,
wat er daar wacht, bier, bad,
het knarsen van een bed.

Men zamelt mossel, wier, stampst kwallen.
Krabt zich de zandvlo uit het kruis.

Ensorhuis

Ontij klimt tot het balkon op
de tweede verdieping, een golf
vol wangen en handen slaat tegen
het glas van zijn eindeloos uitzicht, hij
maakt een raam open, een na een
kruipen zij in de kamer naar binnen,
zwijgend, nat, naakt, paniekerig
haar plakt aan hun gezichten.

De nacht is een zee van angst en hij
wordt maar niet wakker.

- d. 22 : naar de film gaan, gaan eten, discotheek, lunapark; de golven van de zee, nr. 2, Prado, Fred Danneel
 d. 21 : C
 d. 20 : Rainier van Monaco en zijn vrouw Grace Kelly; Expo 28
 d. 19 : vis = harpdelel, kraab = conrtpas, monsterte slat de trom, gedragen door vogel rechts die ook partituurhonderd is
 d. 18 : (1) Oostendse garnalen, (2) kabeljauw, (3) mossel, (4) scharfont
 d. 17 : 'de plasser',
 d. 16 : 1E, 2I, 3H, 4B, 5C, 6A, 7G, 8F, 9D
 d. 12 : eten
 d. 14 : D & H
 erwijtes op Franse wijze; Belgische arbeiders met witte chocolade-amandelsorbet en tamboezensaus
 van mosseltjes en garnas, rparphewater en doortjes; navarin van babykreeft met lentegroentjes en kervelplukjes; delakte hoeveduit met in
 d. 13 : menu: praline van ganszelever in apbelgelel, rode biet met balsamico; wit van kabeljauw met een fluweelzachte saus met brandteel; tartar
 d. 10 : de 3 Gabers; beenderen
 varen, elkaar beduren, bootje baden, zandkastelen bouwen
 d. 8 & 9 : activiteiten: vliegeren, buinwandelingen, rolschansen, picknicken, naakt zwemmen, met strandhokje naar zeevand, met speelegeodbootjes
 d. 7 : Rechtspraak, Welstrekendheid, Rechtsvaardigheid, Geschiedenis; iedereen; wandelen, mini-golf, zitbankfeten, ... ; in de muziekkiok; lier
 vestingsmuren; atituden Erzor: passer, maskers, schliederspel, doodskaok
 d. 6 : 1888, decoratie voor de 'Internationale tentoonstelling van Opbare Hygène en Veiligheid', op de restanten van de oude Oostendse
 d. 5 : weg 1 -> naar het diefje, weg 2 -> naar de boze vrouw, weg 3 -> naar Rooduens
 d. 4 : een zeeemerman
 d. 1 : (A) Spilliert, (B) Leopold I, (C) Villa Yvonne & Simonne, (D) Bal du Rat Mort, (E) met een gocarf rijden, (F) zandkastelen enz. bouwen op het

Wij, de beelden van Oostende, vonden onze wandeling heel fijn, jij ook? Met een speciale truc vind je alle antwoorden op deze pagina! Kom ook snel naar Brussel, want daar wacht een even tof parcours! Dààààg!

Colofon

Dit project is een samenwerking tussen Erfgoedcel Brussel/VGC, vzw Korei en het Beschrijf vzw.

tekst, fotografie, opdrachtjes en lay-out: Annabelle Nuyttens

tekeningen, deels geïnspireerd op Ensors schilderijen: Pieter Fannes

literaire bijdragen: p.24-25: Bart Koubaa (brief aan Emma Lambotte); p.26-27: Eva Cox

redactie: team van vzw Korei en Erfgoedcel Brussel

meer info: Toerisme Oostende vzw, Monacoplein 2, 8400 Oostende, 059/70 11 99, www.toerisme-oostende.be

oplage: 1000 ex

drukwerk: drukkerij Verhoeven, Sint-Pieters-Leeuw

foto van de ratjes, p.1 & p. 16: Galerie du RAT MORT, 02-59 24 79

Contactgegevens:

VGC - Erfgoedcel Brussel

Saintelettesquare 17

1000 Brussel

tel: 02-208 02 32

e-mail: erfgoedbrussel@vgc.be

www.erfgoedbrussel.be

vzw Korei

Alverdries 1

1653 Dworp

tel/fax: 02-380 22 09

e-mail: Korei@skynet.be

www.Korei.be

Het Beschrijf

Antoine Dansaertstraat 46

1000 Brussel

tel: 02 223 68 32

e-mail: info@beschrijf.be

www.beschrijf.be

VLAAMSE
GEMEENS
CHAPSCO
MMISSIE

verantwoordelijke uitgever: Eric Verrept, Saintelettesquare 17, 1000 Brussel

wettelijk depotnummer: D/2010/7025/13

met de steun van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschap

“Ewei, Dames en Eren, mien besten dank. ‘k Zetten uus Ostende boven alles, ‘k gon eur nooit verlôten en me laste schrèm go zien:

‘Ostende, lief blommetje van kleur, emel van de zè!’”

James Ensor, augustus 1935

